

REPRESALIAT: CARLES JORBA

PARAULES CLAU: Sindicalisme, Trentisme, Exili, Col·lectivització.

Carles Jorba Piè¹ va néixer el 17 de gener de 1894 a Esparreguera i es va casar amb l'Amàlia Ginestà, que era nascuda a Terrassa el 17 de febrer de 1897. La parella es va conèixer quan ell va anar a treballar a aquesta ciutat. Van tenir un fill i una filla: l'Antoni, nascut a Terrassa, el 9 de maig de 1921, i la Magdalena, nascuda també a la mateixa ciutat el 26 d'abril de 1925.

L'any 1930, la família marxaria cap a Esparreguera, allí viurien al carrer Torrent Mal, núm. 9²; però el Carles sempre deia que era fill del carrer de Sant Miquel. L'Amàlia trobaria feina de teixidora a l'empresa J. Montané Font S.L., coneguda popularment com de "les tovalloles", al carrer Balmes, núm. 1. El nostre protagonista era teixidor de Can Sedó i també s'havia ocupat com a terrisser, un ofici molt freqüent aleshores a Esparreguera ja que hi havia moltes terrisseries.

Fotografia de Carles Jorba l'any 1914, quan feia el servei militar. Fons Colàs Jorba.

¹ Entrevista a Teresa Colàs Jorba, neta de Carles Jorba Piè, dins del Projecte: *Memorial Democràtic del Baix Llobregat; de les experiències personals a l'èxit col·lectiu*. Novembre, 2020. Autores: Joana Llordella i Blanca Mampel. Direcció projecte: José Fernández i Elionor Sellés.

² En algun document hi posa el núm.16.

Teresa Colàs, neta del Carles, ens rememorava:

Li deien el "Plats i olles", tenia com a motiu el *Carlets*, però també tenia aquest altre sobrenom perquè anava amb un cavall pels mercats venent plats i terrissa. Treballava amb un terrisser del carrer Barcelona, potser amb el Sedó. Això crec que va ser abans d'entrar a Can Sedó.³

En Carles Jorba i l'Amàlia Ginestà amb la seva filla a Esparreguera. 1925. Fons Colàs Jorba.

Carles amb uns familiars un dia de Festa Major a Esparreguera (anys 30). Fons Colàs Jorba.

El nostre protagonista havia començat a treballar a la fàbrica Sedó, als telers, l'1 de setembre de 1930, i va finalitzar l'any 1938 quan es va exiliar a França.

³ COLÀS, Teresa, entrevista cit.

En Carles Jorba va viure en un context revolucionari com el que escrivia el redactor del periòdic *La Publicitat*⁴, inclosa la col·lectivització de Can Sedó en la qual va participar:

. Els voluntaris cap a la guerra (...) *La setmana passada marxaren de la nostra vila setanta-cinc voluntaris, enquadrats en una columna de milicians que marxà vers un dels fronts de combat al front...*⁵

. Canvis a les escoles (...) *ha quedat constituït a la nostra vila el Comitè de l'Escola Nova Unificada*⁶, el qual tindrà cura del control de la nova ensenyança oficial i particular.⁷

. Creació del Comitè d'Indústria Local (...) *Annex al Comitè de defensa Antifeixista, s'ha format un Comitè d'Indústria Local amb la representació de tots els partits del Front Popular i de les organitzacions sindicals.*⁸

. Confiscació de diverses empreses (...) *Ha tingut lloc la incautació oficial de la fàbrica i dependències de la Colònia Sedó, així com també la de molts altres tallers de la Nostra vila.*⁹

. Realització de festivals per recaptar diners per la causa antifeixista (...) *Per altra banda a l'Ateneu, el dia 8 es va fer un festival a profit de les víctimes del feixisme.*¹⁰

. El teatre agafava obres i autors considerats d'esquerres, com ara, *Joventut*, d'Ignasi Iglesias. A més, es van col·lectivitzar els cinemes locals *amb la intenció de projectar pel·lícules de modalitat revolucionària i artística.*¹¹

. Les Joventuts d'Esquerra van confiscar també el camp d'esports, es va reorganitzar el F.C. Esparreguera i es van jugar diversos partits a benefici dels Hospitals de Sang i de les Milícies Antifeixistes.

⁴ *La Publicitat*, 16 de setembre de 1936.

⁵ *Ibidem*.

⁶ Institució creada pel decret de 27 de juliol de 1936 a Barcelona amb la finalitat d'iniciar una escola nova, única, gratuïta, laica, amb coeducació i en llengua catalana, inspirada en els principis racionalistes del treball i de la fraternitat humana. GEC.

⁷ *La Publicitat*, op. cit.

⁸ *Ibidem*.

⁹ *Ibidem*.

¹⁰ *Ibidem*.

¹¹ *Ibidem*.

Retall de *La Publicitat*, on podem llegir la notícia sobre la confiscació oficial de la fàbrica i dependències de la Colònia Sedó (16-9-1936).

Segons la seva neta, el Carles estava cofoi d'haver pertangut al Comitè que va col·lectivitzar l'empresa, especialment de la Cooperativa:

L'avi m'havia parlat que havien fet una cooperativa per als treballadors i penso que també la guarderia, per ajudar les dones que anaven amb els bebès. Ell parlava molt de la cooperativa de Can Sedó. M'havia contat que la gent abans comprava a la cooperativa que era de l'amo i això volia dir que els diners que els pagava li retornaven d'alguna manera. Això ho considerava injust i la cooperativa que van muntar ells solucionava la injustícia.¹²

La nostra informant fa referència a la Cooperativa que hi havia a la fàbrica Sedó, que era utilitzada pels treballadors i treballadores d'aquesta empresa, no pas a la Cooperativa Obrera Germinal que es trobava a la vila.¹³ La cooperativa situada al poble s'havia iniciat a finals de l'any 1931 i va tenir una gran acceptació entre els consumidors del poble però no tant entre els comerciants que la veien com una competència deslleial.

Com explicava la Teresa Colàs, efectivament, en Carles, el seu avi, havia format part del Consell de Col·lectivització de Can Sedó i havia estat una persona molt activa dins del món sindical. Podríem dir que el *Carlets* inicialment era un anarquista afiliat a la CNT i formà part del grup de discussió dels trentistes¹⁴ d'Esparreguera¹⁵:

¹² COLÀS, Teresa, entrevista cit.

¹³ J.M. Cobos (comunicació personal, 13 de gener de 2021). President de l'Associació per a la defensa del Patrimoni de la Colònia Sedó i el seu entorn, ha estudiat en profunditat la col·lectivització de l'empresa.

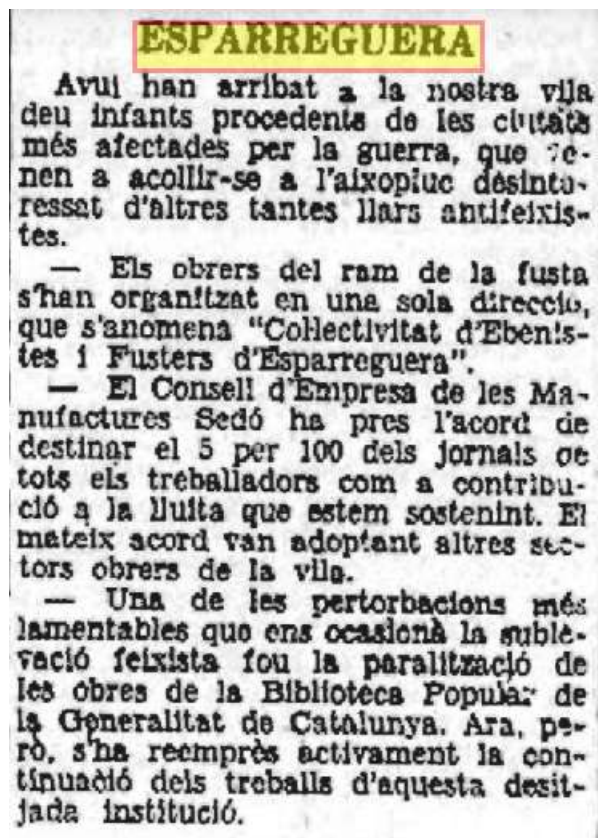
¹⁴ Doctrina i estratègia preconitzades pel sector de la CNT favorable als signants del manifest dels Trenta. Recollí l'ideari formulat pels principals dirigents sindicalistes de la CNT durant la Dictadura de Primo de Rivera davant els partidaris de convertir la CNT en un organisme explícitament anarquista, bé que el 1931 hom mirà de limitar el paper de la FAI dins l'organització confederal. El trentisme impulsà, a la fi, la constitució dels Sindicats d'Oposició. GEC.

¹⁵ Segons l'Asociación Isaac Puente, consta com a militant de la CNT: <http://www.navioanarquico.org/index.php/inicio> [data de l'última consulta 9-1-2021].

(...) ell es classificava més dins del sindicalisme que no pas dins de la política. Al principi es va afiliar a la CNT però va anar evolucionant i al final era d'ERC. Ell estava al Consell de Col·lectivització de Can Sedó i es dedicà a la formació de les milícies cap al front, però no en parlava mai.¹⁶

En una ocasió ens havia explicat com es formà la UGT a Esparreguera, en petits comitès, a la fàbrica, mentre esmorzaven, i que a l'amo no li agradava que ho fessin. Abans, quan era més jove havia hagut de marxar a treballar a Terrassa perquè no era massa ben vist pel Sedó.¹⁷

Com podem llegir en aquest retall de premsa que tenim a continuació, aquest Consell d'Empresa va prendre l'acord de destinar el 5% dels jornals de tots els treballadors i treballadores com a contribució per a guanyar la guerra.

La Publicitat (17-12-1936)

Per altra banda, hem de dir que el Carles Jorba no és un dels signants del document del 17 de desembre de 1936 que porta per títol "Al poble treballador d'Esparreguera" on podíem llegir la voluntat de (...) *anem doncs a la formació immediata de la Unió General de Treballadors*.¹⁸

¹⁶ Ibídem

¹⁷ GIL, Antònia i LLORDELLA, Joana (1977) Recerca sobre la col·lectivització a Can Sedó, dirigida pel professor Miquel Izard. Universitat de Barcelona.

¹⁸ 17 de desembre de 1936. AMES.

El 2 de gener de 1937, podem llegir al periòdic *La Publicitat* la notícia sobre la constitució definitiva de la delegació sindical de la Unió General de Treballadors.

Retall de *La Publicitat* (2-1-1937), on podem llegir la notícia sobre la constitució definitiva de la UGT a Esparreguera.

L'Agustí Murà, un anarquista represaliat d'Esparreguera, la biografia del qual podem trobar en aquest web, ens parlava així del Carles:

Recordo el *Carlets* Jorba, la seva filla la Magdalena i el seu germà que va morir a la guerra. Era un dels fundadors de la UGT. Els deien trentistes perquè 30 es van separar de la CNT. El Carles n'era un¹⁹, l'Elena, que li deien el pipes, no sé per què li deien perquè no fumava, crec que es deia Josep. Es van barallar amb els de la CNT. Aleshores hi havia una entitat que es deia "Les Canyes". Van fer una assemblea els treballadors de Can Sedó i de cal Montaner, no sé de què tractava, però van arribar a les mans. Es van tirar les cadires de boga pel cap.²⁰

¹⁹ La seva neta creu que no, però no ho pot assegurar.

²⁰ MURÀ, Agustí, dins del Projecte: MEMORIAL DEMOCRÀTIC DEL BAIX LLOBREGAT. DE LES EXPERIÈNCIES PERSONALS A L'ÈXIT COL·LECTIU. Entrevistadores: Joana Llordella Zamora i Blanca Mampel Ayuso. Transcriptora: Neixé Castellano. Directors del Projecte: Elionor Sellés i José Fernández. Esparreguera, 2007.

El fill del Carles i l'Amàlia, l'Antoni, havia treballat a la fàbrica Sedó, al despatx, perquè havia estudiat "Teneduria de libros" a l'escola del Sr. Povill, a Olesa de Montserrat, cosa que no era freqüent a l'època. Era intel·ligent i la família volia que prosperés.

De dreta a esquerra, en Carles, la Magdalena i l'Antoni a Esparreguera. Fons Colàs Jorba.

L'Antoni Jorba Ginestà, el seu fill, probablement va morir al front de batalla. No se sap oficialment on, però la família ens ha parlat de Vallfogona de Balaguer; tampoc sabem quan exactament, però no havia fet els divuit anys –quan s'inicià la Guerra Civil, l'Antoni encara anava a l'escola. Aquesta mort seria una llosa que pesaria per sempre a tota la família, per un cantó per la joventut del soldat i, per l'altre, perquè el Carles era un dels instructors de guerra que hi havia a Esparreguera. La Teresa Colàs, neta del Carles, ens relatava:

L'àvia en alguna ocasió contà que l'avi havia inculcat al tiet les idees de voler salvar la República. Ella deia, *si no li haguessis dit tantes coses potser no hagués tingut la necessitat de marxar a la guerra.*²¹

²¹ COLÀS, Teresa, entrevista cit.

Moments feliços de la família Jorba Ginestà just abans d'iniciar-se la guerra. Fons Colàs Jorba.

La filla del Carles, la Magdalena, ens recordava el dolor d'haver perdut el seu germà:

(...) quan hi penso, veig el carrer, el Torrent Mal, on vivíem, i quan girava la cantonada, que el venien a buscar a la carretera amb un camió després d'un permís, es va girar i ens va saludar, ho tinc tan gravat! (...) i les cartes que em va escriure... no semblava que fos el meu germà, semblava que fos el meu pare, em donava consells i ell sempre *haguera* volgut que jo m'hagués dedicat més a l'estudi.²²

Ja hem dit que Carles Jorba va ser una persona força implicada en la vida política i sindical d'Esparreguera; també va ser regidor de l'Ajuntament d'Esparreguera.

²² Entrevista a Magdalena Jorba i Ginestà dins del TdR de Maria Moya, Elisabet Corominola i Judit Navarro de l'INS El Cairat d'Esparreguera sobre Antònia Galceran i Monné (2013). Transcriptores: Maria Moya i Judit Navarro. Dirigit per Joana Llordella. Durada: 71 minuts.

Signatura de Carles Jorba en una acta de l'Ajuntament (1938). AMES.

+ Agustí Jorba
 x Francesca Martí
 x Mercè Gullí
 x Olimpa Vila
 x Josep Puy
 x Maria Jorba
 + Carles Jorba
 x Pasqual Paulo
 + Joana Pérez

Intercanvi dels afers continguts a l'ordre del
 l'intercanvi, circulada.
 La Presidència en vista del nom
 brement subjunt de Consellers concurrents, des
 la sessió a la que se li ha donat conseqüència
 la lectura i unànime aprovació de l'acta.
 La mateixa Presidència manifesta
 com s'espera a la convocatòria circulada

Fragment d'una acta de l'Ajuntament d'Esparreguera on podem veure el nom del Carles Jorba com a regidor al marge esquerre (17-7-1938). AMES

Com a regidor de l'Ajuntament d'Esparreguera tindrà la responsabilitat de ser vocal de la comissió municipal de finances:

- Comissió municipal de Finances
 President : Pere Jannartí i Solé
 Vocal : Maria Jorba i Jorba
 " : Joana Pérez i Lorente
 " : Francesca Martí i Gubiana
 " : Josep Puy i Jorba
 " : Olimpa Vila i Jorba
 " : Carles Jorba i Pí

Comissió municipal de finances de l'Ajuntament d'Esparreguera a partir de juliol de 1938. AMES.

En finalitzar la Guerra Civil, el Carles i família s'han d'exiliar a França (el Carles apareix a la Causa General d'Esparreguera) amb altres esparreguerins. Així ens ho recordava la seva filla Magdalena:

(...) vam marxar a França, que anàvem per la carretera a peu cap a la frontera i passaven les *paves*²³, nosaltres ja hi vam anar fins a la frontera, però el meu pare va dir: "Ui, que ho passarem malament!". Nosaltres, que la mama no havia anat mai al sindicat, no havia fet mai *re* –era una dona molt callada– no era com jo, jo sí que me l'haguera carregat.²⁴

A la frontera, veuen que anar a França no és la solució, de moment, i la família acorda que l'Amàlia i la filla retornaran a casa, mentre que el Carles continuarà fins a França. Malgrat que era molt jove –tenia tretze anys– la seva filla encara recordava molts detalls d'aquell moment:

A vosaltres no us faran *re*, quedeu-vos aquí a Arbúcies i, quan les coses estiguin calmades...–se'n van quedar més, *eeh*– torneu. I uns que van quedar-se allà que tenien un carro i un cavall i nosaltres a peu. Vam passar-ho malament. A vegades ens deixaven pujar una estona. Una estona a peu i una estona a cavall (*riu*). I vam arribar fins a Barcelona, i llavors la família ens va venir a buscar.²⁵

Van estar vuit anys separats i ho van passar molt malament. Elles a Catalunya, intentant de sobreviure en una Espanya de postguerra i ell a França. La Magdalena ens rememorava que el pare, a França, al principi no ho havia tingut massa fàcil:

Els van rebre malament, els francesos, perquè es pensaven que érem uns salvatges, és clar que, entremig també n'hi havia algun... però no els havien de rebre de la manera que els van rebre.²⁶

La Teresa també feia referència a aquest moment vital i la lluita del seu avi per sobreviure:

L'avi no va estar mai en un camp de concentració (el meu pare sí). Va treballar al camp. Era molt viu i va saber buscar-se la vida, i parlava l'occità i el francès a la seva manera, de fet, sempre va ser molt comerciant.²⁷

Com hem dit anteriorment, passarien vuit anys fins que no es retrobarien el Carles amb l'esposa i filla. L'Amàlia i la Magdalena van intentar diverses vegades d'entrar a França clandestinament. Un cop a França, van visitar en Miquel Galceran, que havia estat regidor i alcalde d'Esparreguera, i la Paquita Monné, la seva esposa, que havia estat regidora:

La primera casa que vam anar de França va ser a casa l'Antònia (es refereix a l'Antònia Galceran), els vam anar a visitar, perquè mon pare vivia a un poble, i

²³Anomenats així pel característic soroll que feia similar al d'un paó. Aquest era un avió de reconeixement que normalment precedia als avions encarregats dels bombardeigs.

²⁴ MOYA et altri, entrevista cit.

²⁵ Ibídem.

²⁶ Ibídem.

²⁷ COLÀS, Teresa, entrevista cit.

ells vivien a Toulouse, i als primers que vam anar a veure, va ser a ells (somriu)²⁸

L'amistat de les dues famílies, anava més enllà de la política, així ho recordava la Magdalena:

Nosaltres cultivàvem flors i plantes i ens estàvem a 150 km ben bons..., i me'n recordo que quan es va casar l'Antònia teníem molts gladiols blancs, justament. I hi havia camions que els passaven a recollir i el papa, que coneixia a tothom, també coneixia un d'aquests xofers i li diu: "Que em pots portar a Toulouse?". Va agafar una abraçada de flors i els hi va donar una alegria. Els hi va portar. Totes blanques, per l'Antònia... S'ho mereixien, s'ho mereixien.²⁹

La Teresa ens parlà també de la relació de la família amb altres exiliats d'Esparreguera, el Màrius Parent, que havia estat sotssecretari del Centre Català republicà d'Esparreguera, l'Agustí Jorba o Miquel Galceran, que havien estat alcaldes d'Esparreguera durant la II República, entre d'altres:

A França tenia relació amb altres exiliats, el Màrius Parent, per exemple. Allà hi havia una associació de catalans i ballaven sardanes. Un dels organitzadors era el Miquel Galceran. La Paquita Monné i la meva mare eren amigues. Recordo que el Màrius venia a casa... molts es van quedar a França perquè tenien els fills allà.³⁰

A photograph of a handwritten document on aged paper. The text is in Catalan and appears to be a formal declaration or agreement. It mentions the 'Centre Català Republicà d'Esparreguera' and the date '26 Gener de 1936'. There are two prominent signatures: 'Jean Torner' on the left and 'Màrius Parent' on the right. A circular stamp is visible in the center, partially overlapping the signatures. The handwriting is in cursive and somewhat faded.

Signatura de Màrius Parent –amic del Carles- com a sotssecretari del Centre Català republicà d'Esparreguera (1936). AMES.

²⁸ MOYA et altri, entrevista cit.

²⁹ Ibídem.

³⁰ COLÀS, Teresa, entrevista cit.

El 25 de febrer de 1939, una comissió gestora de l'Ajuntament d'Esparreguera escriu *una relación de las personas más destacadas por su significación izquierdista durante la dominación roja, que se forma en cumplimiento de órdenes de la superioridad*³¹. En ella hi apareix el nostre protagonista, que aleshores tenia 45 anys.

Ramón Navarro Gracías	41
Juan Canals Prats	86
Carlos Jorba	86
Juan Baró Martí	45
Francisco Elena Juliá	49
Jaime Vidal Sarrió	34
Ramón Martínez Melao	30

Detall on podem veure en Carles Jorba al llistat de persones d'esquerra d'Esparreguera, elaborat per les autoritats locals. 25-2-1939. AMES.

Al Carles li agradava llegir el diari cada dia però, *sabía més de números que no pas de lletra. Duia un llapis aquí a l'orella i sempre el veies comptant*³². Però la seva obsessió era la de poder retornar al seu país, abans que morís el dictador:

El meu avi volia ser aquí quan morís el Franco, era com una obsessió; sempre tenia la ràdio engegada i el diari al costat. No va parar fins que va aconseguir que la família retornés a Catalunya. Ho van fer més per ell que no pas per nosaltres.³³

La intenció de la família sempre va ser la de tornar, però els va costar molt *perquè l'amnistia no arribava mai*.³⁴ Efectivament, com podem veure als documents que tenim més avall, als anys seixanta el Carles va lluitar molt per aconseguir retornar a Esparreguera però li denegaven sempre, malgrat l'informe favorable de l'alcalde perquè a la Causa General constava que estava implicat en delictes de sang. La Magdalena ens aclaria:

El meu pare no va matar a ningú, que jo sàpiga, perquè ens ho *haguera* dit. Jo, a casa no hi vaig veure mai cap arma, però era del sindicat i *después* del Consell d'Empresa, de la Cooperativa... I *clar*, la gent anava marxant al front i a ell encara no li tocava, i cada cop tenia més càrrecs...³⁵

L'any 1967, un amic del Carles, que vivia a Madrid, l'intenta ajudar per retornar, per això li escriu una carta amb la resposta del Ministerio de Justicia sobre la seva situació com a exiliat, tot dient-li que podia retornar sense cap problema a Catalunya, a no ser que, en arribar a Esparreguera, algú el denunciés (sembla que alguna persona li havia dit que era perillós que tornés).

³¹ Capçalera del llistat. AMES.

³² COLÁS, Teresa, entrevista cit.

³³ Ibídem.

³⁴ Ibídem.

³⁵ MOYA et altri, entrevista cit.

"Este señor pudo efectivamente venir a España, y no pasarle nada en el año 1.959/60. Para venir a España los exiliados tienen que cumplir el requisito de pasarse por el Consulado, éste se informa, a través del Ministerio de Asuntos Exteriores, en el Registro Central de Penados y Rebeldes, Dirección General de Seguridad, etc., si hay algo contra él, en un plazo de unos días reciben los informes y se le da permiso para entrar en España.- Puede darse el caso de que al llegar a su pueblo, donde haya pasado la guerra, o donde haya trabajado, haya sido reconocido por alguien, y en ese momento presentar la denuncia por hechos ocurridos entonces. La denuncia queda presentada, pero a él no le detienen, sino que la Guardia Civil, o la Policía, le dice lo que pasa, le deja terminar el plazo por el que fue autorizado a entrar en España, le obligan a marcharse a su procedencia, y le dicen que si intenta entrar otra vez será detenido para ser juzgado por la denuncia que aparece ahora, sufriendo las consecuencias consiguientes. Si como resultado del Juicio es condenado a pena inferior a SEIS años y un día queda completamente en libertad, por haber plena amnistía para dicha condena, si la pena es mayor, se puede acoger también a diferentes Decretos de amnistía, en la que, en función de la edad avanzada - que tiene se le iría rebajando, e incluso no sufriría condena; si saliera sobreesida la causa, y por tanto absuelto, podría ya vivir tranquilo.

.../...

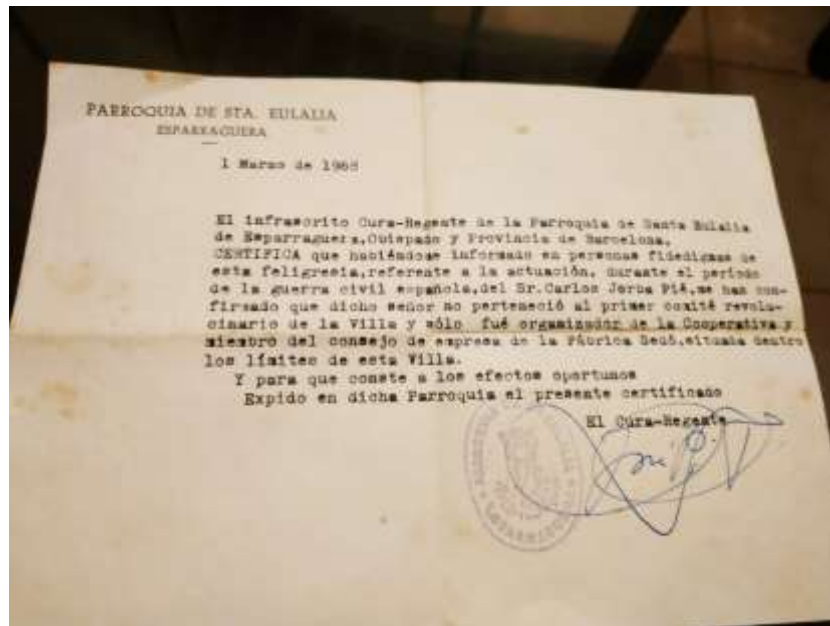
nar sus días en España. Puede invocar en el escrito que se ha informado en el Ministerio de Justicia si tiene antecedentes o no, y que diga que éstos son favorables, o sea que no existen, y que no está juzgado en rebeldía."

Por tanto, a mi parecer, ha sido un infundio que alguien ha tenido interés en hacer correr para asustar a tu familiar. Que se presente en el Consulado correspondiente a su departamento en Francia, y puede hacer uso de las gestiones efectuadas incluso enseñar la carta.

Un afectuoso saludo.

Document on s'explica la situació en què es podria trobar en Carles Jorba, si tornés a Catalunya (1967).
Fons Colàs Jorba.

I en Carles insistí sense defallir per retornar a casa. L'any 1968 aconsegueix el vist-i-plau del capellà del poble, el qual escriurà un document on s'explica que no formà part del Comitè revolucionari.

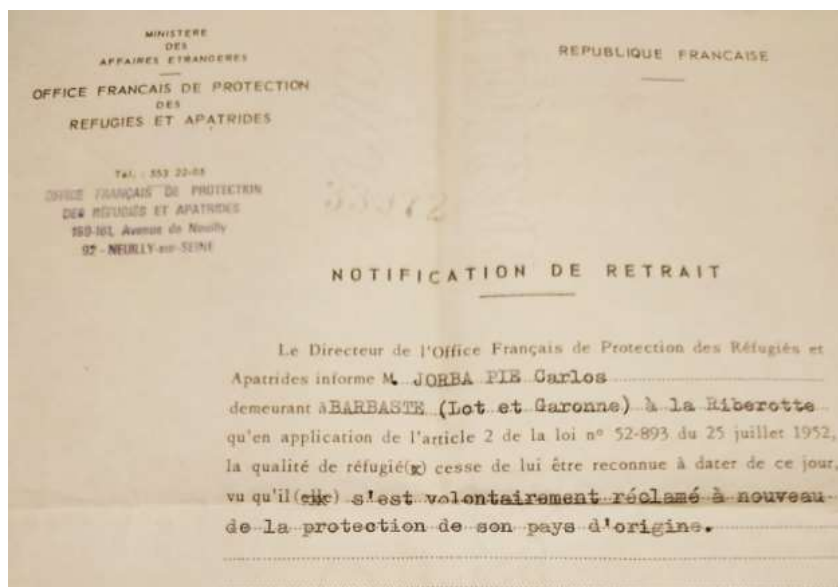

Document on el capellà d'Esparreguera, Josep Pi, declara sobre la conducta de Carles Jorba (1968). Fons Colàs Jorba.

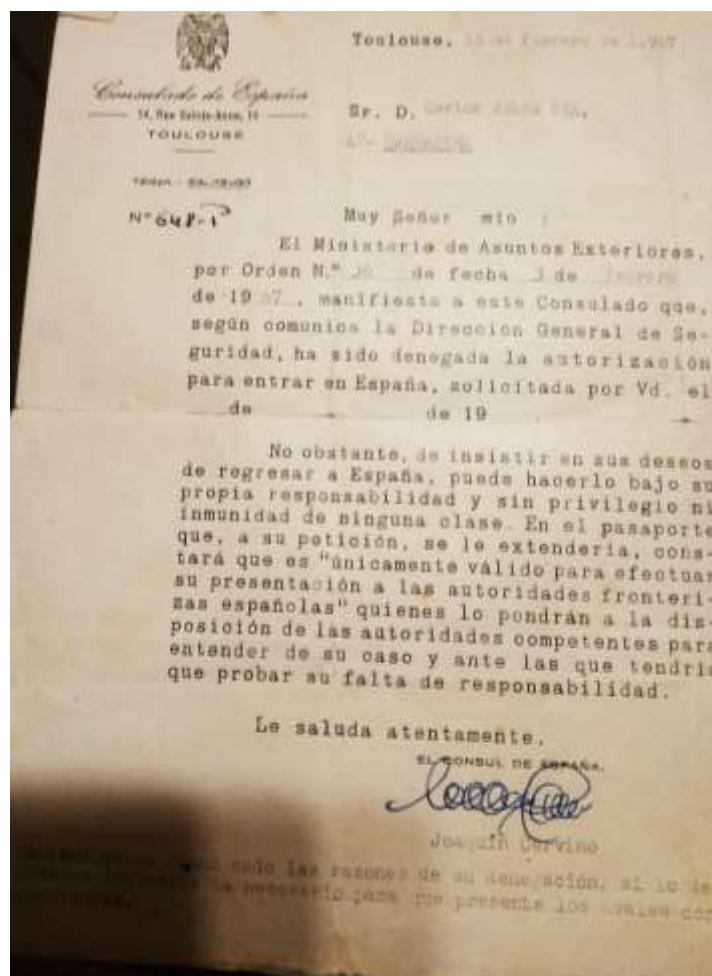
El document que podem veure a continuació, expedit per la Direcció general de presons, del Ministerio de Justicia, és una certificació del cap del "Registro Central de Penados y Rebeldes" on s'especifica que no tenen cap referència al Registre sobre Carles Jorba. Segurament el certificat es va demanar amb l'excusa que volia obrir un negoci a Espanya.

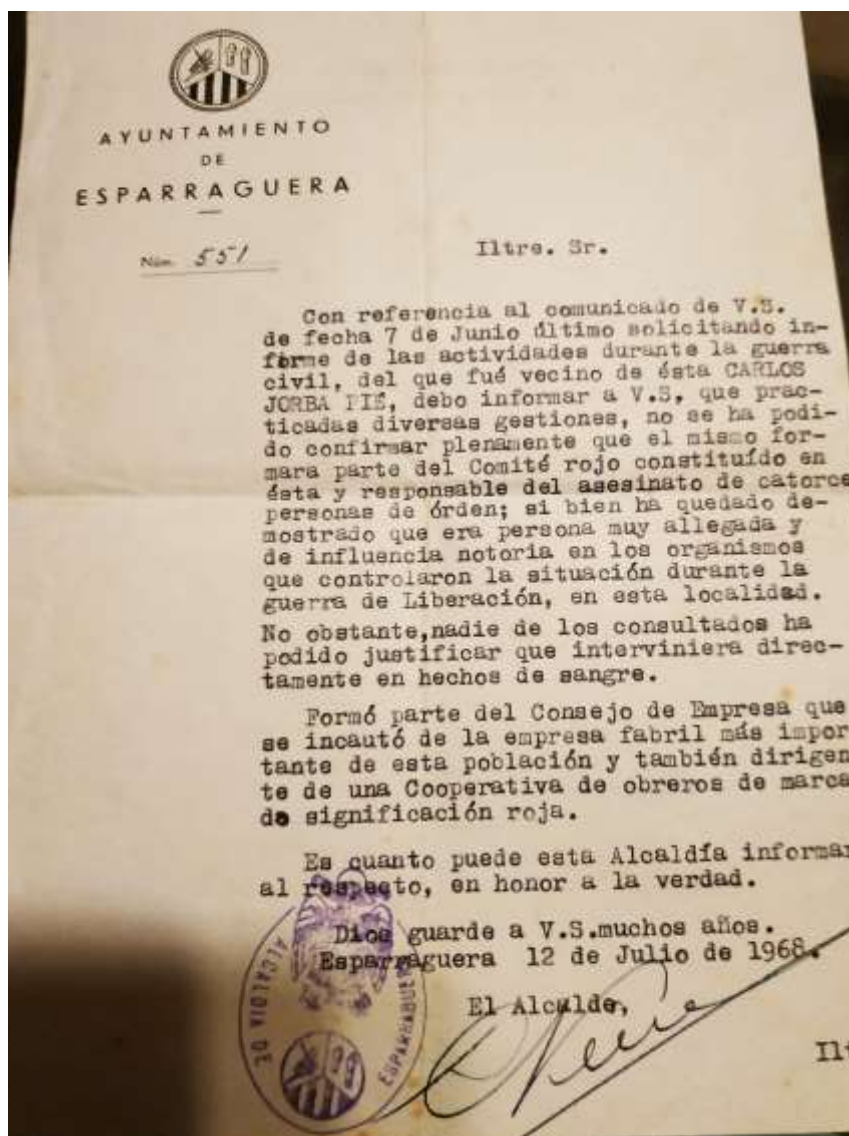
Document del "Registro Central de Penados y Rebeldes" (1953). Fons Colàs Jorba.

Fragment del document on el director de l'Oficina francesa de protecció als refugiats fa constar que en Carles Jorba reclama voluntàriament la protecció del seu país (anys 50). Fons Colàs Jorba.

Malgrat la seva insistència i la demostració d'innocència, l'any 1967 encara li denegaven l'autorització d'entrar a Espanya. Document del Consulat d'Espanya a Toulouse. Fons Colàs Jorba.

Al Carles, en realitat se l'acusava de ser d'esquerres, d'haver participat a la col·lectivització de Can Sedó i de la creació de la Cooperativa. AMES, 1968. Fons Colàs Jorba.

Finalment, van poder retornar a Catalunya l'any 1971, concretament a l'estiu, el Carles, l'esposa i la neta, la Teresa, ja que ella havia de començar l'escola...*L'avi va ser qui em va portar a l'escola a matricular-me. Els meus germans no van tornar per això. Jo vaig venir perquè tenia 10 anys.*³⁶

No cal dir que l'alegria dels avis no era la mateixa per als pares ni per a la Teresa. Tornaven a casa, però a França, hi deixaven part de la família que d'alguna manera s'esqueixava altra vegada perquè els altres nets, que eren més grans, ja havien format la seva família a França. A més, la Teresa sortia de la cleda, de l'espai de confort que et dona el fet de trobar-te a casa. Ara seria

³⁶ COLÀS, Teresa, entrevista cit.

ella que hauria d'adaptar-se al nou país, la nova escola, la llengua, aprendre una altra geografia, noves amigues... d'alguna manera ara seria aquesta nena que patiria els danys col·laterals de la Guerra Civil, després de tants anys. *A casa amb els germans parlava francès, l'àvia em parlava català*³⁷. Tot i així, la Teresa creu que no va ser tan difícil aquesta tornada.

Van arribar a Esparreguera i ja es van establir al barri de la Plana on ha residit la família fins a l'actualitat. *Quan vam anar a viure a la Plana quasi no hi havia cap casa construïda, estàvem envoltats de vinyes, els carrers encara no tenien nom; el nostre era el carrer número tres.*³⁸

El Carles i l'esposa eren jubilats, i la seva filla Magdalena i el gendre van trobar feina amb facilitat, la Magdalena treballava a la restauració i en un taller de costura; el seu marit també treballà a la restauració i de vigilant nocturn en una fàbrica.

El Carles, que encara recordava el malestar entre els catòlics ultraconservadors i els seus que, en canvi, defensaven la llibertat de culte, que programaven sardanes un dia de Setmana Santa, els que eren poc amics de les processons, retornà a casa. No van tenir massa entrebancs però la Magdalena i el Lluís es van haver de casar altra vegada pel civil, amb testimonis:

(...) no sé el motiu però crec que a França s'havien cremat els arxius i no podien demostrar que estaven casats.

Per altra banda, quan jo vaig venir, el meu avi no volia que anés a les monges i vaig anar a l'escola pública. Recordo que el director, el dia que vam anar a matricular-me ens va demanar la Fe de Baptisme i el meu avi va respondre: *Ui! No la portem. Quan me l'enviïn, ja la portarem.* Cosa que, clar, no vam fer mai perquè jo no estava batejada. Son petits detalls però, ara que hi penso, descriuen el país que era aleshores Catalunya.³⁹

Biografia de la nostra testimoni Teresa Colàs Jorba

Teresa Colàs Jorba va néixer l'any 1961 a Barbasta, un municipi francès, situat al departament d'Òlt i Garona, a la regió de la Nova Aquitània. És filla de Magdalena Jorba i Lluís Colàs. El Lluís va estar en camps de refugiats i a la resistència.

A França, vivien en un poble petit i rural, es dedicaven al petit comerç i a l'horticultura bàsicament.

³⁷ Ibídem.

³⁸ Ibidem

³⁹ Ibídem.

A l'estiu de l'any 1971 la Teresa va anar a viure a Esparreguera, d'entrada amb els seus avis, perquè havia de començar l'escola al mes de setembre, a l'escola Mare de Déu de la Muntanya, la mateixa escola on havia estudiat la seva mare Magdalena. Té dos germans que van néixer, i encara hi viuen, a França, la Carme i l'Anton, 10 i 13 anys més grans, respectivament.

Encara que no ha estat implicada directament en partits polítics, la Teresa sempre ha mostrat interès per la justícia. Ha estat una de les fundadores d'*Esparreguera Solidària*, representant sindical i voluntària en nombrosos esdeveniments.

Biografia Magdalena Jorba

La Magdalena era filla de Carles Jorba i Amàlia Ginestà. Era nascuda a Terrassa el 26 d'abril de 1925 i tenia un germà, l'Antoni, nascut a Terrassa el 9 de maig de 1921. La família primer vivia a Terrassa però després va venir a Esparreguera, al carrer Torrent Mal, núm. 9.

Quan comença la Guerra Civil, la Magdalena té 11 anys i el seu pare és una persona força implicada en la vida política i sindical d'Esparreguera.

En finalitzar la Guerra Civil, la família s'exilia a França però, en arribar a la frontera, ella i la mare marxen a Terrassa i el pare continua fins a França. Després retornaran a Esparreguera i viuran el desastre dels primers anys de postguerra i el fet de ser "rojos". Intentaran de marxar a França clandestinament per reunir-se amb el pare; les enganyen i hauran d'esperar un temps per tornar-ho a intentar. Finalment aconseguixen passar el Pirineu.

A França treballarà en un negoci familiar, al camp, ja que viuran en una zona rural, a Barbasta, un municipi francès, situat al departament d'Òlt i Garona, a la regió de la Nova Aquitània.

Es casarà amb Lluís Colàs i viuran amb els pares d'ella. Tindran tres fills. L'any 1971 retornarà a Esparreguera amb el marit, els pares i la filla petita. Els dos fills grans i els nets encara viuen a França. Una altra separació, efecte col·lateral d'una guerra que ella mai hauria volgut que es produís. La Magdalena va morir el tres d'agost de 2015.